

אברהם אבינו ידע חתי ללכת בעיניים עצומות אחר אמונתו וחתי לוותר ולהתפשר. רק כאשר מדובר בנשותיו נראה כאילו איבד את היכולת להבחין בין טוב לרע

ריבוי הפנים של אבי האמונה

איור: עופר גן

גיבור פרשת לך-לך ושתי הפרשות הבאות הוא אברהם, דמות מרשימה ומטרידה כאחד. אבי האומה והאמונה באל אחד הוא דמות מורכבת שקשה להודות איתה. כשאברהם מצווה "לך לך מארצה וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" (בראשית יב א) נראה שאינו מהסס. הוא הולך למרות שהיעד לא ברור ובאמתחתו רק הבטחה אלוהית, אשתו ואחייו לוט, רכושם "והנפש אשר עשו בחרן" (העברים או האנשים שאברהם ושרה גיירו). אברהם מציית ללא אומר. אפשר לראות יציאה זו מכל מה שמוכר ואהוב אל עבר הבטחה כרגם מופלא של חלוציות – אמונה חסרת ספקות במטרה שלשמה כדאי להקריב הרבה. האם לא כך פעלו מייסדי המדינה כשעלו לארץ והאמינו שאפשר ליצור כאן אומה מתחדשת כנגד כל הסיכויים? כדי לעשות מעשים גדולים נחוצות אמונה גדולה ומסירות חסרת פשרות.

קורא את המצב

אבל כמו החלוצים, אברהם מגיע לארץ שיש בה תושבים ועליו גם להסתדר עם אחיינו לוט. וכמו שקורה פעמים רבות, כאשר חיים בצפיפות נוצרים סכסוכים. "וַיְהִי רִיב בֵּין רֹעֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רֹעֵי מִקְנֵה לוֹט" (שם, יג, ז). אבל אברהם, שעוד קודם לכן קיבל הבטחה אלוהית מפורשת – "לְרִצְעָה אֶתְּךָ אֶתְּךָ אֶתְּךָ הָאָרֶץ הַזֹּאת" (שם יב ז) – לא מרגיש שאם יוותר על חלק מן הארץ יגרע ממנה משהו. ברור לו שכדי להמשיך לחיות בשלום עם לוט כדאי שייפרדו. הוא אפילו לא צר עין בכך שלוט בוחר את כיכר הירדן ש"כולה משקה כגן ה'". הוא מעדיף לשמור על שלום מאשר לשלוט בכל הארץ שהובטחה לו.

בעוד שתי פרשות נראה את אברהם קונה את מערת המכפלה בכסף מלא. בימינו, יש הרואים בהבטחות החוזרות ונשנות של האל לאברהם שהארץ היא שלו את שטר הקניין של העם היהודי על ארץ ישראל כולה. את קניית מערת המכפלה הם רואים כהוכחה לבעלות מוחלטת של היהודים עליה, ללא אפשרות פשרה. אבל אפשר ללמוד מאברהם את ההיפך: למרות כל ההבטחות האלוהיות, אברהם חי במציאות של ימי וקרא את המצב. הוא לא נאבק אם אין בכך הכרח. אברהם התחלק עם לוט ושילם כסף רב כדי לקנות משהו שלכאורה היה שייך לו. כך הוא מנע סכסוכים מיותרים. גם בימינו, אפילו אם אנחנו מאמינים שארץ ישראל היא הארץ המובטחת של העם היהודי לדורותיו,

לקחת שלל אך אפשר לשותפו למלחמה לקחת את חלקם ודאג להאכיל את לוחמיו. נראה שלאברהם יש דרישות גבוהות מעצמו אך הוא אינו כופה נורמות אלה על זולתו.

לא טלית שכולה תכלת

על רקע כל זה קשה מאוד להבין את יחסו של אברהם לשרה אשתו ולהגר שפחתו. כשהגיע למצרים בשל הרעב הוא ביקש להיראות כאחיה של שרה כי חשש לחייו כבעלה של אישה כה יפה ולמעשה מסר אותה להיאנס בבית פרעה. רק התערבות אלוהית שפגעה בבית פרעה חילצה אותה משם. על רקע גשוגו הכלכלי המודגש בכתוב, סדרי העדיפויות של אברהם נראים מקוממים. גם כאשר שרה הנפגעת מיחסה של הגר אליה מתעללת בה נמנע אברהם מלהתערב. נראה שביחסו לנשותיו כמו מאבד אברהם את כושרו להבדיל בין טוב לרע. האם פגיעה באישה אינה בריוק פגיעה בעיניו? עד לא מכבר, ועדיין במקומות רבים בעולם, נשים לא נחשבו בני אדם עצמאיים בעלי זכויות, כי אם רכוש הגבר האחראי להן. מתסכל לראות את אברהם פועל במסגרת ערכים אלה. אבל כפי שנראה גם בפרשות הבאות, אברהם אינו טלית שכולה תכלת ואולי זה סוד קסמו. הוא היה אדם. □

כדי למנוע מלחמות ולחיות עם יושבי הארץ שהיו כאן אפשר להתחלק, להתנהל בהגיונות ולמצוא פשרות שיאפשרו לכולנו לחיות בשלום. אברהם, האיש המאמין שלא התווכח כשנאמר לו לנטוש את כל מה שמוכר לו, ידע פשרות מהן, התנהל עם בני אדם בנועם ובחכמה ובעיקר בפשרנות. בשונה ממה שרבים טוענים היום, אין בהכרח סיבה למות על פיסות ארץ מובטחת. אפשר לוותר עליהן למען שלום ודריקיום.

מצד שני, אברהם יצא למלחמה כאשר נודע לו שלוט נלקח בשבי. מעניין שאברהם לא יצא למלחמה עם האמורים בני בריתו שהיו מעורבים בה מלכתחילה, ונמנע מהתערבות כל עוד לא נגע הדבר לקרוב משפחתו. האם אברהם היה פחדן? לא בהכרח. הדרך שבה ניהל את חלקו במלחמה וניצח בה אינה מעידה על פחדנות. האם התלבט בשאלה האם נכון להילחם ולהסתכן באובדן חיי אדם מיותרים? ייתכן. ובכל זאת, כשאברהם השתכנע שלוט בסכנה, הוא נחלץ לעזרתו. ההיסוס לתקוף, כושר הראש המאלץ את מי ששוקל כניסה למלחמה לבדוק מהם המחירים לעומת הרווחים הצפויים, כל אלה לא הומצאו בימינו. אברהם ידע זאת. למרות ניצחונו הצבאי המפואר הקפיד אברהם שלא